

S
ygn. akt I C 1337/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2023 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2023 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **L. S. i Z. S.**

przeciwko **(...) Bank (...) S. A. w W.**

o ustalenie i zapłatę

ustala nieważność umowy o kredyt mieszkaniowy (...) o nr (...) (...) z dnia 27 maja 2009 r., zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G.,

zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 15.344,58 CHF (piętnaście tysięcy trzysta czterdzieści cztery i 58/100 CHF) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 października 2023 r. do dnia zapłaty,

w pozostałym zakresie powództwo oddala,

zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.817 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 10.817 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od daty uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

I C 1337/21

UZASADNIENIE

Pozwem wniesiony w dniu 16.12.2021 r. powodowie L. S. i Z. S. wnieśli o:

ustalenie nieważności umowy o kredyt mieszkaniowy (...) o nr (...) (...) (...) z dnia 27.05.2009 r. zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G.,

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 15.344,58 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia niniejszego pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie,

ustalenie bezskuteczności wobec powodów postanowień § 1 ust. 1 (...) oraz § 1 ust. 2 i 3, § 13 ust. 1-3, § 15 ust. 7 pkt 3 (...) umowy o kredyt mieszkaniowy (...) o nr (...) (...) (...) z dnia 27.05.2009 r. zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G..

Ponadto, wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że jako konsumenci zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku umowę o kredyt hipoteczny w walucie (...). W ocenie powodów umowa jest nieważna z powodu jej sprzeczności z ustawą prawo bankowe (art. 69), ustawą Kodeks cywilny (art. 353¹), a także z uwagi na zawarcie w jej treści klauzul niedozwolonych. Podnieśli, że klauzule dotyczące ustalania kursu wymiany walut nie odwoływały się do ustalonego w sposób obiektywny kursu (...), do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu. W rzeczywistości pozwany mógł kształtować kurs waluty w sposób dowolny, wedle własnej woli. Powyższe narusza interesy konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami. Pomiędzy stronami została również zakłócona równowaga z uwagi na treść postanowień które pozwalały pozwanemu jednostronnie kształtować wysokość zobowiązania konsumenta wobec banku. Podnieśli, że postanowienia umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione, zaś umowa została zawarta na podstawie wzorca umownego. W ocenie powodów mechanizm denominacji nie miał nic wspólnego z waloryzacją, czyli utrzymaniem wartości świadczeń w czasie dla obu stron, a miał jedynie zapewnić dodatkowe wynagrodzenie dla banku, ponad należne odsetki. Eliminacja postanowień abuzywnych skutkuje tym, że umowa staje się niewykonalna, gdyż nie określa głównych świadczeń stron.. Jako podstawę roszczenia o ustalenie wskazali art. 189 k.p.c. Jako podstawę żądania o zapłatę wskazali na art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

(pozew k. 4-21)

Pozwany (...) Bank (...) S.A. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

Pozwany zakwestionował roszczenie powodów w całości. Podniósł zarzut braku interesy prawnego w żądaniu o ustalenia oraz zarzut przedawnienia.

Pozwany wskazał, że świadczenie powodów znajduje usprawiedliwienie w łączącej strony umowie kredytu, co tym samym wyklucza możliwość kwalifikowania świadczenia powodów jako świadczenia nienależnego.

Jednocześnie pozwany zaprzeczył m.in. temu, że:

pozwany jest obowiązany do zapłaty na rzecz powodów kwoty dochodzonej pozwem według jakiegokolwiek podstawy prawnej,

umowa kredytu jest sprzeczna z jakimikolwiek przepisami prawa polskiego lub wspólnotowego, czy też z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami,

kredyt denominowany w (...) jest w rzeczywistości kredytem złotówkowym, jak również temu, oby prawo polskie nie dopuszczało zawierania umów o kredyt denominowany,

zachodzą przesłanki do uznania umowy kredytu za nieważną, bądź bezskuteczną względem powodów,

umowa kredytu zawiera klauzule niedozwolone,

warunki umowy kredytu nie były ustalane indywidualnie z powodem,

kursy walut stosowane przez pozwanego były ustalone swobodnie, jednostronnie, w oderwaniu od realiów rynkowych,

nie poinformowano powodów o ryzyku zmiany kursu waluty i ryzyku stopy procentowej oraz o skali i konsekwencjach tych ryzyk dla ich zobowiązań finansowych,

kwota kredytu nie była oznaczona w momencie podpisywania umowy.

(odpowiedź na pozew k. 62-86)

Na rozprawie w dniu 26.09.2023 r. pozwany na podstawie art. 496 k.c. w zw, z art. 497 k.c. oświadczył, że korzysta z prawa zatrzymania kwoty dochodzonej przez powodów w toku niniejszym procesie, do czasu zaoferowania przez nich na rzecz pozwanego kwoty 649.947,02 zł wypłaconej powodom w związku z podpisaniem w dniu 27.05.2009 r. umowy kredytu mieszkaniowego N. H. (...)(...) (...).

(protokół rozprawy – k. 331).

Powodowie wskazali, że dokonali skutecznego potrącenia swojej wierzytelności z wierzytelnością pozwanego banku. Z tego względu wierzytelność pozwanego względem powodów o zwrot nienależnie wypłaconego kapitału wygasa, a zatem zarzut zatrzymania w okolicznościach niniejszej sprawy jest bezprzedmiotowy.

(pismo powodów – k. 332-334)

Pozwany podniósł, że zarzut potrącenia podniesiony przez stronę powodową jest przedwczesny jako, że dopiero po prawomocnym rozstrzygnięciu o żądaniu, istnieje skuteczna wierzytelność nadająca się do potrącenia.

(protokół rozprawy – k. 346)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) Bank (...) S.A. jest następcą prawnym (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G..

(okoliczność bezsporna)

Powodowie, jako konsumenci wystąpili do poprzednika prawnego pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. – z wnioskiem o udzielenie kredytu na zakup i remont domu oraz refinansowanie poniesionych kosztów w kwocie 570.000 zł. Jako walutę kredytu powodowie wskazali franka szwajcarskiego ((...)). Powyższa nieruchomość miała służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów.

Powodowie wnioskując o kredyt pracowali na podstawie umowy o pracę i osiągalni z tego tytułu dochód w PLN.

Wniosek o kredyt zawierał oświadczenie powoda, dotyczące tego że został poinformowany o ryzyku kursowym oraz ryzyku zmiennej stopy procentowej i to ryzyko akceptuje.

Powód w dniu 30.04.2009 r. podpisał dokument „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne denominowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”. W dokumencie tym została szczegółowo wyjaśniona ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych.

(dowód: wniosek o kredyt mieszkaniowy – k. 89-90, informacja dla wnioskodawców – k. 115-116, przesłuchanie stron – k. 330-331)

W dniu 27 maja 2009 r. strony podpisały umowę o kredyt mieszkaniowy (...) ((...) NA (...) nr (...) (...) (...), na mocy której Bank udzielił powodom kredytu w kwocie stanowiącej równowartość 201.862,80 CHF celem finansowania kosztów nabycia i remontu nieruchomości położonej w K. oraz refinansowanie poniesionych kosztów (§ 1 ust. 1 oraz ust. 2 (...)). Kredyt został udzielony na okres od dnia zawarcia umowy do 5 maja 2039 r. (§1 ust. 3 (...)). Umowa składała się z części szczegółowej ((...)) oraz z części ogólnej ((...)).

Zgodnie z § 4 ust. 1 i 3 (...) wypłata kredytu miała nastąpić w transzach przelewem na wskazany rachunek w terminie 90 dni od daty zawarcia umowy, po spełnieniu warunków określonych w § 4 ust. 4, według kursu kupna dla waluty (...), zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń

kursowych (§ 1 ust. 2 (...), § 13 ust. 2 (...) § 2 OWU). Strony ustaliły, że kredyt mieszkaniowy jest udzielany w złotych (§ 1 ust. 1 (...), § 13 ust. 1 (...)).

Ponadto w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej strony ustaliły, że:

- zmiana kursu waluty wpływa na wypłacane w złotych przez Bank kwoty transz oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych,

- ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca z uwzględnieniem § 12 ust. 2-4 oraz § 20 ust. 6 (...) (§ 1 ust. 3 (...)).

W § 2 ust. 1 (...) wskazano, że oprocentowanie kredytu ustalane jest według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej oraz marży Banku. Stopa bazowa odpowiada obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków stawce LIBOR 3M w przypadku kredytów denominowanych w USD lub (...) (§ 2 ust. 2 (...)). Ustalona w ten sposób stopa bazowa obowiązywała do przedostatniego dnia włącznie 3-miesięcznego okresu obrachunkowego rozumianego jako okres kolejnych 3-ech miesięcy (§ 2 ust. 3 zd. 1 (...)). W zakresie marży umowa przewidywała, że ulega ona obniżeniu o 1 p.p. po ustanowieniu docelowego zabezpieczenia spłaty kredytu tj. po przedłożeniu w Banku odpisu z księgi wieczystej z prawomocnym wpisem hipoteki na rzecz banku (§ 1 ust. 6 (...), § 4 ust. 2 (...)).

Strony ustaliły, że oprocentowanie kredytu wynosi 4,7 % p.a. (w przypadku uruchamiania środków w dniu podpisania umowy), zaś marża Banku w dniu udzielenia kredytu wynosi 4,3 % (pomniejszona o 1,0 p.p. z zastrzeżeniem § 6 ust. 4 pkt 1) (§ 1 ust. 4-6 (...)). Rzeczywista roczna stopa procentowa ustalona została na 5,79 % p.a. (§ 1 ust. 7 (...)).

Całkowita spłata kredytu miała nastąpić do dnia 5 maja 2039 r. w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Spłata kredytu następować miała zgodnie z harmonogramem spłat doręczanym kredytobiorcy (§ 5 (...)) w złotych w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, przy czym do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 15 ust. 7 (...), § 4 OWU). Od dnia 01.07.2009 r. spłata kredytu mogła się odbywać w walucie, w jakiej kredyt jest denominowany (§15 ust. 7 pkt 2 (...)).

W § 19 ust. 1 części ogólnej umowa przewidywała możliwość ubiegania się przez kredytobiorcę o zmianę waluty kredytu.

Wszystkie zmiany umowy mogły być dokonywane na piśmie w formie aneksu pod rygorem nieważności, z wyłączeniem oprocentowania kredytu, wynikającego ze zmiennej stopy bazowej, stawek opłat i prowizji, wysokości oprocentowania dla zadłużenia przeterminowanego, danych osobowych kredytobiorcy oraz adresu nieruchomości, stanowiącej przedmiot prawnego zabezpieczenia (§ 26 ust. 1-2 (...)).

Tabela kursów została zdefiniowana w § 1 pkt 20 Ogólnych Warunków Udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H. jako aktualna „Tabela kursów walutowych (...) Bank (...) S.A.” obowiązująca w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Tabela kursów jest udostępniana klientom na tablicy ogłoszeń w placówkach Banku, publikowana na stronie internetowej banku i na życzenie klienta, informacje o kursach walut obowiązujących w Banku, udzielane są również telefonicznie i za pomocą elektronicznych kanałów dostępu.

(dowód: umowa k 25-41 oraz k. 91-98, pełnomocnictwo do rachunku – k. 102, ogólne warunki udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H. k. 109-114)

Umowa kredytu nie była negocjowana między powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego.

(dowód: przesłuchanie stron 330-331)

W dniu 19.10.2009 r. strony podpisały aneks nr (...) do umowy dotyczący zabezpieczenia hipotecznego udzielonego kredytu.

(dowód: aneks nr (...) – k. 99)

W dniu 04.03.2010 r. strony podpisały aneks nr (...) do umowy zgodnie z którym kwota udzielonego kredytu został zwiększona do kwoty 233.028,80 CHF.

(dowód: aneks nr (...) z dnia 04.03.2010 r. – k. 41-43 oraz k. 100)

W dniu 22.03.2012 r. strony zawarły porozumienie do umowy kredytu na podstawie, którego powodowie mieli możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie (...).

(dowód: porozumienie – k. 44-45 oraz k. 101)

Kredyt został wypłacony w następujących transzach:

- w dniu 05.06.2009 r. została wypłacona kwota 88.448,75 zł stanowiąca równowartość 30.837,72 CHF kwoty. Kwota 82.300 zł została przelana na rachunek powodów, zaś kwota 6.148,75 zł została zarachowana jako prowizja za udzielenie kredytu,

- w dniu 12.06.2009 r. została wypłacona kwota 361.618,90 zł stanowiąca równowartość kwoty 126.741,52 CHF, kwota została przelana na rachunek wskazany przez powodów,

- w dniu 22.06.2009 r. została udostępniona powodom kwota 44.283,56 CHF. Z czego kwota 119.932,35 zł stanowiąca równowartość kwoty 41.326,06 CHF została przelana na rachunek powodów, zaś kwota 2.957,50 CHF została zarachowana na wcześniejszą spłatę kredytu,

- w dniu 11.03.2020 r. została wypłacona kwota 31.166 CHF stanowiąca równowartość kwoty 79.947,02 zł. Kwota 78.223,17 zł została przelana na rachunek powodów, zaś kwota 1.723,85 zł została zarachowana jako prowizja za podwyższenie kredytu.

(dowód: zaświadczenie z dnia 15.01.2021 r. – k. 46-54, wnioski o wypłatę transzy – k. 103-105)

W okresie od 05.07.2009 r. do 05.01.2021 r. powodowie uiścili na rzecz pozwanego kwotę 413.015,32 zł i 68.828,04 CHF.

(dowód: zaświadczenie z dnia 15.01.2021 r. – k. 46-54, okoliczność bezsporna, oświadczenie pozwanego – k. 316)

Powodowie pismem z dnia 28.09.2023 r. wezwali pozwanego do zapłaty w terminie 1 dnia od odebrania wezwania kwoty 413.015,32 zł i 68.828,04 CHF z tytułu nienależnego świadczenia wynikającego ze wszystkich spłat rat kapitałowo-odsetkowych płatnych w okresie od 05.07.2009 r. do 05.01.2021 r. z tytułu nieważnej umowy kredytu. Pozwany odebrał wezwanie w dniu 02.10.2023 r.

Pismem z dnia 04.10.2023 r. powodowie dokonali potrącenia przysługującej im wierzytelności w wysokości 413.015,32 zł i 68.828,04 CHF z tytułu nienależnego świadczenia wynikającego ze wszystkich spłat rat kapitałowo-odsetkowych płatnych w okresie od 05.07.2009 r. do 05.01.2021 r., z wierzytelnością pozwanego w kwocie 649.947,02 zł stanowiącej kwotę wypłaconego kredytu. Pozwany odebrał oświadczenie w dniu 05.10.2023 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru – k. 334-337, oświadczenie o potrąceniu wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru – k. 338-341)

Sąd zważył, co następuje:

Sąd uwzględnił również roszczenie powodów o ustalenie nieważności umowy o kredyt mieszkaniowy (...) nr (...) (...) z dnia 27.05.2009 r. zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A z siedzibą w G.. W konsekwencji roszczenie powodów o zapłatę kwoty 15.344,58 CHF zostało uwzględnione w całości. Oddaleniu podlegało roszczenie o zapłatę w nieznaczonej części tj. dotyczące części odsetek od zasądzonej kwoty. W ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą.

Wobec skutecznego zarzutu potrącenia podniesionego przez powodów, Sąd nie uwzględnił zarzutu zatrzymania zgłoszonego przez pozwanego.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania świadków i powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Przesłuchani w sprawie świadkowie E. T. (k. 241-254), A. P. (k. 259-273), M. M. (k. 303-316) nie pamiętały powodów oraz okoliczności związanych z zawarciem przez nich umowy kredytu, w związku z czym zeznały na okoliczność ogólnych procedur stosowanych wówczas w banku.

Powodowie domagali się ustalenia nieważności umowy o kredyt mieszkaniowy (...) nr (...) (...) (...) z dnia 27.05.2009 r. zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A z siedzibą w G. oraz zapłaty z tego tytułu. Tytułem żądania ewentualnego powodowie wnieśli o ustalenie bezskuteczności wobec nich postanowień § 1 ust. 1 (...) oraz § 1 ust. 2 i 3, § 13 ust. 1-3, § 15 ust. 7 pkt 3 (...) umowy o kredyt mieszkaniowy (...) o nr (...)09- (...). Kwestionowane przez powodów postanowienia dotyczyły mechanizmu denominacji kwoty kredytu wyrażonej w walucie szwajcarskiej, a wypłacanej i spłacanej w walucie polskiej i związanych z tym przeliczeń według kursów walut, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie. W ocenie powodów skutkiem tego umowa jest bezwzględnie nieważna.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (201.862,80 CHF, następnie kwota zwiększona aneksem nr (...)), cel, na jaki został udzielony (zakup i remont domu oraz refinansowanie poniesionych kosztów), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy bazowej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., w jego brzmieniu w dacie zawierania umowy, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy zawartej przez strony przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej, jak również wypłatę w PLN oraz spłatę w PLN po dokonaniu przeliczenia raty z (...). Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

Powodowie wnieśli o udzielenie im kredytu w kwocie 570.000 zł, ale określonego w walucie szwajcarskiej. Jak już wskazano, w umowie wyraźnie określono, że wypłata kredytu nastąpi wyłącznie w złotych (§ 13 ust. 1-3 (...)). Spłata kredytu wyrażonego w (...) mogła natomiast następować wyłącznie w złotych, zaś od dnia 01.07.2009 r. również w walucie jakiej kredyt jest denominowany (§ 15 ust. 7 pkt. 1-2 (...)). Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski (...), jednak walutą jego wykonania – zgodnie z treścią umowy – miała być waluta polska (PLN).

Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorców pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w (...), zaś powodowie zobowiązali się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i jako takie stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istota umowy stron polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powoda równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość

tych świadczeń. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem lub zasadami współzycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

Powodowie zostali przy tym pouczeni o ryzyku kursowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej przy składaniu wniosku o kredyt.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powodowie mieli świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych.

Niemniej, wskazany mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowie stron wymaga oceny w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji, gdyż powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 ; wyrok SA Warszawa z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Nie ulega wątpliwości, że powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez pozwanego na żadnym etapie postępowania, a wynika wprost z celu umowy.

W konsekwencji należy dokonać oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako aktualna Tabela kursów walutowych (...) Bank (...) S.A. obowiązująca w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Ponadto nie ulega wątpliwości, że umowa stron stanowiła wzorzec stosowany w Banku. Układ umowy wskazuje, że kredytobiorcy mogli określić potrzebną im kwotę w PLN, wybrać inną walutę kredytu, określić przeznaczenie kredytu, uzgodnić okres kredytowania, sposób zabezpieczenia. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia i oświadczenia były możliwe do wynegocjowania. Do tego byłoby bowiem konieczne wykazanie, że kredytobiorcy mieli realny wpływ na kształt każdego z tych postanowień, czyli przedstawiono im

możliwość jego zmiany, z której zrezygnowali. Taka okoliczność nie wynika natomiast z zeznań świadków ani powodów co oznacza, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w Tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Powód Z. S. zeznał „Do podpisania dostaliśmy gotowy projekt. Nie mogliśmy w nim niczego zmieniać, negocjować. (...) Nie ustalano z nami w jaki sposób będzie uzgadniany kurs (...) dla potrzeb wypłaty bądź spłaty kredytu. Nie proponowano nam zawarcia umów ramowych, bądź umów o negocjowanie kursu (...). (...) Bank nie mówił w jaki sposób ustala swoje tabele kursowe. (...) Nie było możliwości negocjowania treści umowy.” (protokół rozprawy – k. 330-331).

Brak jest dowodu, aby kredytobiorcy zostali poinformowani, w jaki sposób te kursy i ta tabela jest kształtowana i świadomi tego wyrazili zgodę na ich stosowanie.

W ocenie Sądu nie doszło zatem do indywidualnego uzgodnienia wszystkich postanowień umowy.

W konsekwencji, w ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powoda względem pozwanego, a tym samym i wysokość świadczenia głównego banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. Jako że powodowie wskazywali, że te postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Odwołują się one do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne. Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mógł on być wyznaczany jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł też doznawać ograniczeń ze strony regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Powyższe oznacza, że po zawarciu umowy kredytobiorca miał ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie mu wypłacona (Bank miał na to kilka dni roboczych, w trakcie którym mógł zmienić swój kurs), a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku dalszego wykonywania umowy określić miał Bank. Pozwany mógł zatem w sposób dowolny kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu, jak również wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że była ona sprzeczna z dobrymi obyczajami i naruszała rażąco interesy kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości

jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

Dodatkowo wskazać należy, że swobodę ustalania kursu przez Bank eliminować by mogła jedynie możliwość wypłaty kredytu w walucie kredytu oraz spłaty w tej walucie, gdyż do wszystkich pozostałych walut Bank miał prawo stosować własny kurs. Oznacza to również, że możliwość spłaty w walucie kredytu nie przywracała wystarczająco nierównowagi między stronami wynikającej z tego, że na etapie wypłaty kredytu, którego wysokość określono w (...), ale wypłata miała nastąpić wyłącznie w PLN, wysokość wypłacanego kredytu w PLN ostatecznie zależała zawsze od decyzji Banku w ramach tabeli.

W świetle powyższych okoliczności przyjąć należy, że postanowienia uprawniające Bank do jednostronnego i nieskrępowanego ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia umowy stron należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Nie ma znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umów istotny jest stan z daty ich zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

Podsumowując, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powoda. Wylimitowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorcy w terminach płatności kolejnych rat powinni spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy(...) dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...):

w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wylimitowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...) -144, pkt 33). Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Przede wszystkim dlatego, że świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą denominacyjną). Zastosowanie tego przepisu nie spowodowałoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinien zwrócić kredytobiorca, która miałaby być równowartością rat określonych w (...). Nie eliminuje tego możliwość przewalutowania kredytu, bowiem nadal nie będzie wiadomo na podstawie jakiego kursu powinna zostać dokonana zmiana waluty kredytu - zarówno kwoty udzielonego kredytu oraz spłaty. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu udostępnianego i podlegającego zwrotowi (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawała również późniejsza zmiana tej umowy, wprowadzana na podstawie porozumienia. Miałyby one znaczenie, gdyby aneks został zawarty w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą porozumienia i spłata zadłużenia w walucie (...) nie ma znaczenia. Saldo zadłużenia nie uległo zmianie i wynikało z pierwotnie wyliczonej kwoty udzielonego kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została

„naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieważności umowy o kredyt mieszkaniowy (...) o nr (...) (...) (...) z dnia 27 maja 2009 r. zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G., należało uwzględnić, o czym Sąd orzekł jak **w punkcie I sentencji wyroku.**

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 15.344,58 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 października 2023 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł jak **w pkt II sentencji wyroku.**

Powyższa kwota stanowi różnicę pomiędzy kwotą wypłaconego kredytu w kwocie 643.798,27 zł, a sumę wszystkich świadczeń otrzymanych przez pozwanego od powodów w okresie od dnia 05.07.2009 r. do 05.01.2021 r. Powodowie udokumentowali żadaną kwotę zaświadczeniem wystawionym bezpośrednio przez bank, którego autentyczności pozwany nie podważył. Ponadto, pozwany na rozprawie w dniu 24.10.2023 r. wskazał, że nie kwestionuje kwot uiszczonych przez powodów na rzecz pozwanego wskazanych w piśmie powodów z dnia 09.10.2023 r. W piśmie tym powodowie wskazali, że uiszcili na rzecz pozwanego kwotę 413.015,32 zł i 68.828,04 CHF. W pierwszej kolejności wskazać należy, że wskazana przez powodów kwota wypłaconego kredytu w wysokości 649.947,02 zł jest zawyżona. Z powyższej kwoty została bowiem potrącona prowizja w kwocie 6.157,75 zł, której pobranie z uwagi na nieważność umowy nie sposób uznać za wypłatę jej powodom. Tym samym powodom faktycznie została udostępniona kwota 643.798,27 zł.

Powodowie pismem z dnia 04.10.2023 r. dokonali potrącenia wzajemnych wymagalnych wierzytelności stron. Potrącenie zostało poprzedzone właściwym wezwaniem do zapłaty. Pozwany kwestionował zgłoszony zarzut potrącenia wskazując, że jest on przedwczesny, jednocześnie zgłaszając zarzut zatrzymania. Pozwany podniósł, że dopiero prawomocne rozstrzygnięcie umożliwi dokonanie potrącenia, z uwagi na to, że dopiero wówczas będzie istniała skuteczna wierzytelność nadająca się do potrącenia. Wskazać należy, że zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty stanowiącej sumę uiszczonych przez nich rat kredytu w okresie od 05.07.2009 r. do 05.01.2021 r. wyznaczając 1-dniowy termin na spełnienie świadczenia. W tym przypadku wystarczającym warunkiem potrącenia była wzajemna wymienialność obu walut względem siebie. Wobec powyższego wierzytelność stała się wymagalna z dniem upływu terminu wyznaczonego do spełnienia świadczenia i tym samym nadawała się do potrącenia. Wskazać należy, że jeżeli zarzut potrącenia miałby zostać uznany za przedwczesny to tym bardziej powinien zostać za przedwczesny zarzut zatrzymania.

Powodowie ostatecznie otrzymali od pozwanego 643.798,27 zł (88.448,75 + 82.300 zł + 361.618,90 zł + 119.932,35 zł + 79.947,02 zł). Spłacili łącznie w PLN 413.015,32 zł. Do spłaty pozostała im jeszcze kwota 230.782,782,95 zł, czyli po przeliczeniu kursem 4,43 zł za 1 CHF (kurs średni NBP z daty kiedy potrącenie stało się możliwe), kwota 52.095,47 CHF. Zważywszy jednak, że oprócz wpłaty w PLN uiszcili jeszcze na rzecz pozwanego 68.828,04 CHF, to po odjęciu kwoty spłaconej i należnej - 52.095,47 CHF po stronie powodów pozostała nadwyżka w kwocie 16.732,57 CHF. Powodowie domagają się jedynie kwoty 15.344,58 CHF, która mieści się w przysługującej im nadpłacie.

Z powyższej przyczyny Sąd nie uwzględnił podniesionego przez pozwanego zarzutu zatrzymania. Powodowie domagali się w tym procesie nie całości wpłaconych kwot, a tylko tego co nadpłacili do banku ponad kwotę uzyskana w wyniku nieważnej ostatecznie umowy. Bankowi w zakresie owej nadwyżki nie przysługuje żadne skuteczne przeciwko powodom roszczenie.

Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził kwotę 15.344,58 CHF, która wynika z powyższych wyliczeń.

Sąd pominął wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Okoliczności, na które miał dowód ten być przeprowadzony okazały się nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu. Zsumowania wpłat dokonanych przez powoda, ujętych w zaświadczeniu pozwanego, nie stanowi skomplikowanego działania matematycznego, a ponadto pozwany nie kwestionował kwot wpłaconych przez powodów na jego rzecz.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie (...), w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

Bezzasadne byłoby przy tym powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona im kwota kredytu.

Ponadto, wskazać należy że dochodzone przez powodów roszczenie nie jest przedawnione. Pobranie środków z rachunku bankowego powodów przez Bank następowało w wyniku nieważnej czynności prawnej, dlatego nie można tego określić jako świadczenia okresowego. Zastosowanie zatem znajdzie co do zasady w niniejszej sprawie dziesięcioletni termin przedawnienia, albowiem roszczenie powodów powstało przed zmianą przepisów wprowadzonych ustawą z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 1104). Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 3 ww. ustawy do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia jej w życie i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 kodeksu cywilnego, stosuje się jego przepisy w brzmieniu dotychczasowym. Skoro zatem powodowie dochodzą roszczenia z tytułu pobranych im środków w okresie od 05.07.2009 r. do 05.01.2021 r. to w dacie wejścia w życie zmienianych przepisów – 9 lipca 2018 r. – dziesięcioletni termin przedawnienia nie upłynął, a zatem ma on zastosowanie w dalszym ciągu w zakresie roszczeń powodów z tytułu zapłaty. Należy odwołać się też do wyroków (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie (...)i z dnia 10.06.2021 r. w sprawie (...) oraz w połączonych sprawach od (...) uznając w tej mierze zarzut za bezskuteczny. Zgodnie z wyrokami (...), przepisy dyrektywy (...) w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy, jednak nie sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia. Co więcej, bieg terminu przedawnienia takich roszczeń nie może się skończyć przed datą powzięcia przez konsumenta wiedzy o niedozwolonym charakterze takiego postanowienia, względnie przed dniem, w którym przy zachowaniu przeciętnej staranności wiedzę taką mógł obiektywnie rzecz biorąc poznać. „Należy zauważyć, że termin przedawnienia może być zgodny z zasadą skuteczności tylko wtedy, gdy konsument miał możliwość poznania swoich praw przed rozpoczęciem biegu lub upływem tego terminu.” (teza 46 do wyroku (...) (...)). Nie oznacza to jednak, że zdarzenie to nie może nastąpić później to jest pomiędzy dowiedzeniem się o wadach umowy np. od adwokata, a momentem złożenia pozwu w sądzie.

Wskazano tam również, że zasadę skuteczności ochrony praw konsumentów „...należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu przewidującemu, że wytoczone przez konsumenta powództwo o zwrot kwot nienależnie wpłaconych na podstawie nieuczciwych warunków umownych w rozumieniu dyrektywy (...)lub warunków sprzecznych z wymogami dyrektywy (...) podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia rozpoczynającemu bieg w dniu, w którym nastąpiło bezpodstawne wzbogacenie.” (teza 66 do wyroku (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie w sprawie (...)). Podnoszono jednak, że z uwagi na tak krótki okres przedawnienia w prawie krajowym – 3 lata, nie można tego uznać za czas możliwy na podjęcie stosownej reakcji przez konsumenta. Podobnie wcześniej omawiany wyrok (...) dotyczy 5 letniego okresu przedawnienia liczonego w prawie francuskim od dnia

zawarcia umowy. W prawie polskim okres przedawnienia tego typu roszczeń wynosił 10 lat tak więc jest w ocenie Sądu dostatecznym na pozyskanie stosownej wiedzy i podjęcie kroków procesowych przez konsumenta.

Podobne stanowisko do wyroku (...), w dniu 7 maja 2021 r. zajął polski Sąd Najwyższy. Sąd uznał, iż rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia rozpoczyna się w momencie zakwestionowania umowy frankowej - złożenia reklamacji, wystosowanie wezwania do zapłaty, złożenia pozwu w Sądzie.

Powodowie żądali zasądzenia odsetek za opóźnienie od kwoty 15.344,58 CHF od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Żądanie powodów zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 26.10.2023 r. tj. od dnia wydania wyroku. Z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, konieczność pouczenia powodów przez Sąd o skutkach uznania umowy za nieważną, mnogość zarzutów oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego i ocenę zarzutów zatrzymania i potrącenia można mówić faktycznym opóźnieniu pozwanego w zwrocie świadczenia.

Należy tu podkreślić, iż rozwiązanie to nie statuuje powodów jako konsumentów w sytuacji gorszej niż innych uczestników obrotu. Jest ono właśnie konsekwencją wynikającą z uprzywilejowania ich pozycji, w wyniku której jednostronnym oświadczeniem mogą spowodować rozerwanie węzła prawnego albo też utrzymanie zobowiązania.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od dochodzonej kwoty 15.344,58 CHF od dnia 26.10.2023 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w **punkcie II sentencji wyroku**, zaś w pozostałym zakresie żądanie o zasądzenie odsetek oddalił jako bezzasadne, o czym orzekł w **punkcie III sentencji wyroku**.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez zasądzenie ich zwrotu w całości na rzecz powodów przez pozwanego. Powodowie ulegli swemu żądaniu w nieznacznym stopniu tj. w zakresie części nieuwzględnionego roszczenia odsetkowego.

Koszty procesu po stronie powodów obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę za pełnomocnictwa (17 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (adwokata) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (10.800 zł).

O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.817 zł, o czym orzekł jak w **punkcie IV sentencji wyroku**.